

LAUKAA KIRKKORANTA

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Kreetta Lesell 2000

Arkkid. O. 974/2.4.2007

M

LAUKAA KIRKKORANTA

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Kreetta Lesell 2000

Tiivistelmä

LAUKAA KIRKKORANTA

Laukaan Kirkkorannan kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Laukaan kirkosta 0,5 km kaakkoon, seurakuntatalon ja pappilan välisellä pellolla, Saraaveden länsirannalla. Kaivausten tarkoituksena oli tutkia kivikautinen asuinpaikka ja mikäli mahdollista vapauttaa se rauhoituksesta vuoden 2003 asuntomessuja varten.

Vuonna 1999 Simo Vanhatalo oli tehnyt koekaivauksen Kirkkorannassa ja määrittänyt kaksi aluetta, joissa kivikautista asuinpaikkaa oli vielä jäljellä. Kesällä 2000 kaivettiin nämä alueet ja todettiin, että asuinpaikka on tutkittu kokonaan ja Museoviraston puolesta ei ole estettä tulevalle rakentamiselle. Maanviljely oli tuhonnut asuinpaikkaa siinä määrin, ettei kiinteitä rakenteita löytynyt. Alueelta löydettiin kampakeramiikkaa, kvartsi-iskoksia ja -esineitä, pii-iskoksia ja palanutta luuta.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Kohteen sijainti ja topografia	1
Arkistotiedot	2
Peruskarttaote	3
3. Tutkimushistoria ja lähilöydöt	4
4. Kaivaustekniikka	4
5. Kaivausalueet ja niiden maaperä	5
5.1. Kaivausalue A	5
5.2. Kaivausalue B	6
6. Löydöt	6
6.1. Alueen A löydöt	6
6.2. Laukaan Kirkkorannan kaikki löydöt	7
7. Yhteenveto	7
MV-negatiiviluettelo	9
Dia-luettelo	9
Karttaluettelo	10
Kartat	11-19
Kuvat	20-22

1. JOHDANTO

Kesällä 2000 allekirjoittanut sai Museoviraston arkeologiselta osastolta tehtäväkseen kaivaa Laukaan Kirkkorannan kivikautisella asuinpaikalla. Asuinpaikan kaivaminen tuli ajankohtaiseksi, koska kunta suunnitteli paikalle vuoden 2003 asuntomessuja, jolloin alueelle rakennettaisiin pientaloja. Messuja ennen Laukaan kunta rakennuttaisi alueelle kunnallistekniikan.

HuK Simo Vanhatalo oli tehnyt Museoviraston koekaivausryhmän kanssa alustavan kaivauksen Kirkkorannassa vuonna 1999 ja määrittänyt kaksi aluetta, joissa kivikautista asuinpaikkaa oli vielä jäljellä. Vuoden 2000 kaivauksilla oli tarkoitus tutkia nämä Vanhatalon määrittämät alueet ja mikäli mahdollista vapauttaa kohde tutkimusten jälkeen rauhoituksesta.

Koska Laukaan Kirkkorannan arkeologiset kaivaukset olivat muinaismuistolain 15 § mukaiset, kaivauksen kustannukset rahoitti hankkeen toteuttaja, Laukaan kunta. Kolmen viikon kaivausten yhteenlaskettu budjetti oli 107 000 mk. Laukaan Kirkkorannan arkeologisten kaivausten johtajana toimi allekirjoittanut FK Kreetta Lesell ja piirtäjänä FK Oili Räihälä. Kaivajina toimi kuusi paikallista nuorta. Lisäksi Anneli Hemmilä-Nurmi toimi kaivauksilla vapaaehtoisena. Kenttätyöt tehtiin ajalla 19.6. - 7.7. 2000.

2. KOHTEEN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Laukaan Kirkkorannan kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Laukaan kirkosta noin 0,5 km kaakkoon olevilla pelloilla Saraaveden rannalla. Pellot viettävät loivasti etelään ja länteen. Peltojen luoteisosassa on seurakuntatalo ja lounaisosassa Pappila. Saravedentie kiertää peltoja luoteessa ja pohjoisessa ja Pappilaan menevä Papintie sijaitsee peltojen itäpuolella. Kivikaudella asuinpaikka on sijainnut kaakkoon pistävällä niemellä järvenrannalla.

Arkistotiedot

Laukaa Kirkkoranta 410 01 0006 kivikautinen asuinpaikka

PK 322107 Laukaa

x=6923 62, y=3446 83, z=92,3-97,30

Museovirasto / arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: FK Kreetta Lesell, Museovirasto

Kenttätyöaika: 19.6.-7.7.2000

Kunta: Laukaa

Kylä: Pellosniemi, 409

Tila: Pellosniemi, 01:127

Kiinteistötunnus: 410 409 0001 0127

Maanomistaja: Laukaan seurakunta, Saravedentie 4 41340 Laukaa

Löydöt: KM 32483: 1-45

Tutkitun alueen laajuus: 248 neliometriä

Aikaisemmat tutkimukset: Hannu Kotivuori vuonna 1982 inventointi

Timo Jussila vuonna 1985 inventointi

Kaarlo Katiskoski vuonna 1986 täydennysinventointi

Simo Vanhatalo vuonna 1999 koekaivaus

Aikaisemmat löydöt: KM 21454:1-2

KM 31958: 1-93

Lähistön muinaisjäännökset: Laukaa Tyvelänniemi

Laukaa Saraaveden kivikautiset kalliomaalaukset

Maksaja: Laukaan kunta

Budjetti: 107 000 mk

Negatiivit 119305-119310

Diat: 45790-45797

Kartat: s.11-19

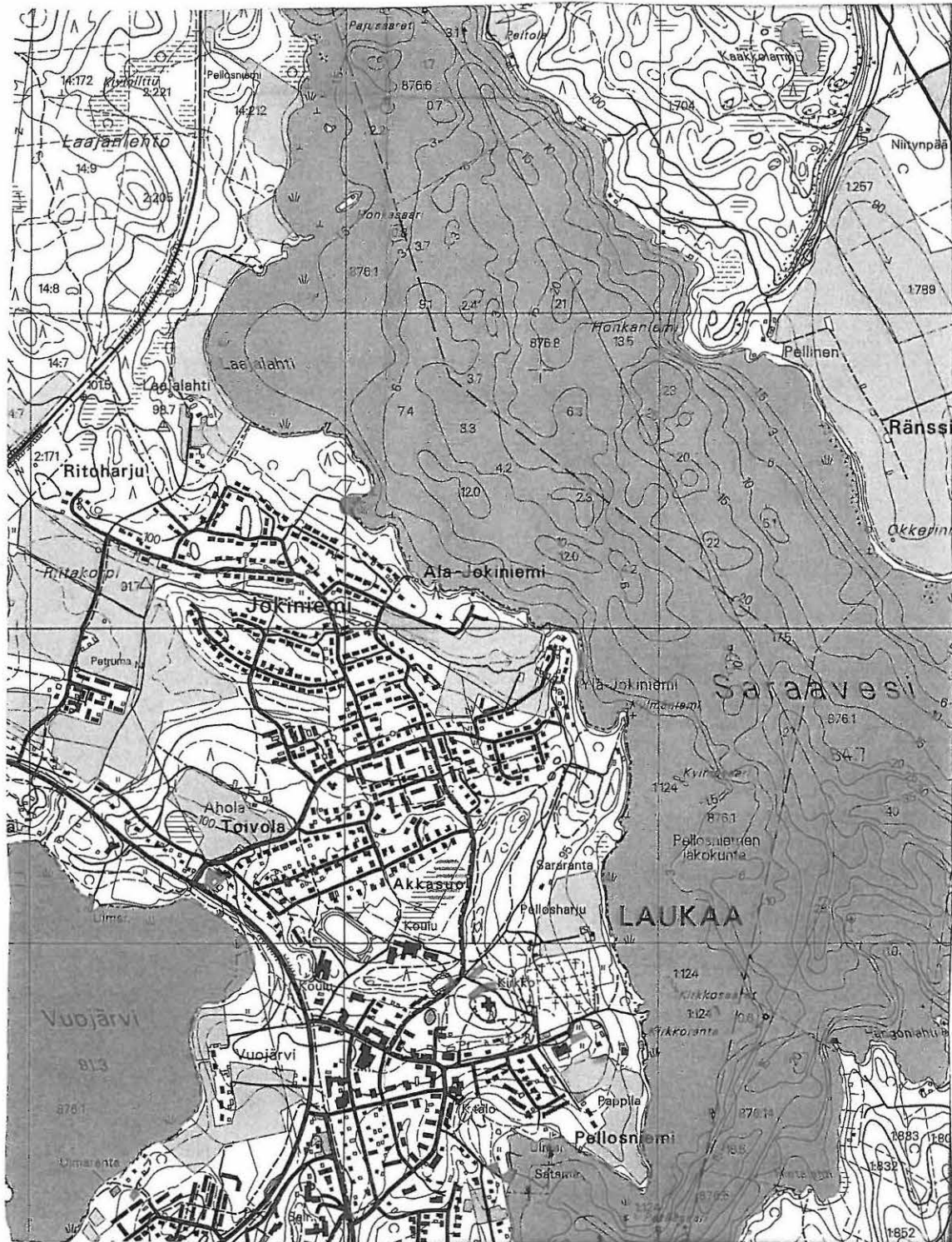
Valokuvat: s. 20-22

Laukaa 6 Kirkkoranta

x=6923 62, y=3446 83, z=92,3-97,20 m mpy

3446

3447

Maastokartta 3221 07 LAUKAA
Kohteet merkitty karttaan punaisella.

Painopaikka: Karttakeskus Oy, Helsinki 1997.

3. TUTKIMUSHISTORIA JA LÄHILÖYDÖT

Laukaan Kirkkorannan asuinpaikan on tarkastanut Hannu Kotivuori vuonna 1982 Päijänne-Keitelen-kanavan inventoinnin yhteydessä. Kotivuoren saamat löydöt ovat kvartsi-iskos, tasataltta ja reikäkivi KM 24273:1-4. Timo Jussila on inventoinnut aluetta vuonna 1985 ja Kaarlo Katiskoski on tehnyt täydennysinventoinnin vuonna 1986.

Vuonna 1999 Simo Vanhatalo teki koekaivauksen alueella määrittääkseen asuinpaikan laajuuden tulevaa asuntomessualueutta varten. Koekaivauksissa pelloille tehtiin 86 kpl 1 x 1 m suuruisia koe-kuoppia. Vanhatalon kaivauksilla löytöjä saatiin talteen yhteensä 124 kpl ja löytöjen yhteispaino oli 628 g KM 31958:1-93. Löydöt olivat lähinnä saviastianpaloja, kvartsiesineitä ja -iskoksia sekä pii-iskoksia. Mitään selkeitä kiinteitä rakenteita ei havaittu. Koekaivausten tulosten lähinnä löytöjen perusteella Museovirasto päätti varata mahdollisuuden jatkotutkimuksia varten kahdella alueella. Nämä alueet olivat pellon koillis- ja lounaisnurkka

Kirkkorannan asuinpaikan lähellä Saraaveden toisella puolella on Saraaveden kivikautiset kallio-maalaukset. Laukaan Tyvelänniemen asuinpaikka on Kirkkorannan asuinpaikasta lounaaseen olevalla samantyyppisellä niemellä. Lähistön löydöt ovat kuusi kvarsiskosta ja palanutta luuta KM 24273:1-4.

4. KAIVAUSTEKNIikka

Molemmilta kaivausalueilta poistettiin peltomulta koneellisesti, joka jälkeen avatuilla alueella käveltiin irtolöytöjen etsimiseksi. Peltomultakerros vaihteli 10-25 cm. Tämän jälkeen avattiin kaksi aluetta Simo Vanhatalon määrittämiin kohteisiin. Kaivaukset aloitettiin luomalla alueelle koordinaatisto. Koordinaatistoa ei ole sama kuin Vanhatalon käyttämä, koska alueelta ei löydetty riittävän hyvää kiinnityskohtaan vanhaan koordinaatistoon. Luodussa koordinaatiossa x:n arvot kasvoivat 340 goonia ja y:n 40 goonia. Alueella käytettiin kiintopisteenä peltojen keskeltä löydettyä valtakunnallista kiintopistettä (katso yleiskartta s.11) Alueet kaivettiin 1 m x 1 m -kokoisina ruutuina, joiden lounaiskulmiin tässä kertomuksessa annetut x:n ja y:n arvot viittaavat. Löydöt otettiin talteen ruuduittain. Kaivettua maata ei seulottu.

Peltomullan poistamisen jälkeen kaivamista jatkettiin pelkoilla 5 cm kerroksina. Kaivauskerrokset laskettiin mineraalimaasta lähtien eli peltomullan jälkeen tulee taso 1, jonka jälkeen kaivettiin ensimmäinen kerros ja tultiin tasoon 2. Kaivausta jatkettiin kunnes löydöt ja likamaat loppuivat.

5. KAIVAUSALUEET JA NIIDEN MAAPERÄ

5.1. KAIVAUSALUE A

Kaivausalue A on Simo Vanhatalon määrittämä pellon koillisnurkassa oleva asuinpaikka, jonka luoteispuolella alkaa omakotitalon piha. Tälle tehtiin aluksi kahden metrin levyinen ja 42 metrin pituinen lounais-koillisuuntainen oja, josta lähti kaksi kahden metrin mittaisia ojaa kaakkoon. Tämän jälkeen oja laajennettiin löytökeskittymien kohdalla, jotka osuivat lähinnä ojan lounaisosaan (katso löytökartta s. 19). Kaivauspinta-alaa alueella A oli 192 neliometriä.

Peltomultakerroksen poistamisen jälkeen alueella A oli näkyvissä hienoa hiekkaa, aurauksen jälkiä ja savea. Likamaata ei havaittu. Alueen lounaisosassa saven osuus laajeni kerros kerrokselta Alueen koillisosassa savea ei esiintynyt muualla kuin ruuduissa 694-699/513-514. Muutamasta kohtaa saven läpi kaivettiin lapiolla, jotta saatiin tarkastetuksi, ettei asuinpaikka ulotu savikerrosta syvemmälle. Tällaista ei kuitenkaan havaittu.

Ainoa mahdollinen kiinteä rakenne oli ruuduissa 963-984/504-505 ollut kuuden kiven kasa. Kivet olivat mahdollisesti peräisin aurauksen rikkomasta liedestä. Kivikasasta itään olevissa aurauksen jäljissä oli lisää kiviä. Kivikasan lähistöllä ei kuitenkaan ollut hiiltä tai palanutta maata tai muuta lieteen viittaavaa.

Likamaata löytyi ruuduista 700-702/521-522 samasta kohtaa missä ylemmissä kerroksissa oli havaittu sekoittunutta kerrosta. Likamaa voi olla sekoittuneen maan värjäämää, mutta luultavasti se on asutuksen jättämää, tätä olettamusta tukee se, että likamaasta ja sen lähistöltä saatiin löytöjä. Likamaata löytyi myös hiukan ruudusta 696/513-514.

5.2. KAIVAUSALUE B

Kaivausalue B oli toisella Simo Vanhatalon määrittämälle löytöalueella Pappilan luoteispuolella. Tähän tehtiin kaksi 15 m koeojaa, jotka ovat suorassa kulmassa toisiinsa nähden. Peltomullan poistamisen jälkeen alueen maaperä oli hienoa ruskehtavaa hiekkaa. Löytöjä tai likamaita alueelta ei havaittu. Kaivauspinta-alaa alueella B oli 56 neliometriä. Yksi pii-iskos löytyi alueen peltomultakerroksesta KM 32483:33.

6. LÖYDÖT

Laukaan Kirkkorannan asuinpaikan löydöt talletettiin päänumerolle KM 32483. Alanumeroita tuli yhteensä 45. Maasta poimituille irtolöydöille on laskettu koordinaatit. Ainoastaan hiekkakasoista saaduille löydöille ei ole koordinaatteja.

6.1 ALUEEN A LÖYDÖT

Alueen A löydöt materiaaliryhmittäin.

saviastianpaloja	32 kpl	109,6 g
pii-iskoksia	1 kpl	0,7
kvartsiesine	-	
kvartsiydin	-	
kvartsi-iskoksia	9 kpl	25,4 g
palanutta luuta	3 kpl	-

Suurin osa löydöistä saatiin alueelta A. Suurimman löytöryhmän muodostavat saviastianpalat, joita on alueelta yhteensä 32 kpl. Saviastianpalat on tyypillistä kampakeramiikkaa. Seuraavaksi suurin löytöryhmä ovat kvartsi-iskokset, joita on yhteensä 9 kpl. Kvartsi näyttää hyvälaatuiselta, sen väri vaihtelee valkoisesta läpinäkyvään. Pii-iskos on väriltään punertavanruskeaa. Alueelta A saadut löydöt ovat olleet noin 96,50 - 97,30 metrin korkeudessa meren pinnan yläpuolella.

6.2. LAUKAAN KIRKKORANNAN KAIKKI LÖYDÖT

Kaikki Laukaan Kirkkorannan löydöt materiaaliryhmittäin

saviastianpaloja	40 kpl	147,4
pii-iskoksia	2 kpl	1,4
kvartsiesine	1 kpl	3,0
kvartsiydin	1 kpl	9,9
kvartsi-iskoksia	13 kpl	29,1
palanutta luuta	3kpl	-

Kun kaikki Laukaan Kirkkorannasta saadut löydöt lasketaan yhteen, kuva asuinpaikasta ei muutu. Suurimman löytöryhmän muodostavat saviastianpalat, joita on yhteensä 40 kpl. Suurin osa saviastianpaloista on tyypiltään tyypillistä kampakeramiikkaa, mutta joukossa on yksi pala varhaista kampakeramiikkaa KM 32483. Tämä varhaiskampakeramiikan pala saatiin irtolöytönä kaivausalueen A:n läheltä. Tässä palassa kampaleimat ovat heikkoja ja sen saviaines on paljon karkeamman tuntuista kuin muissa saviastianpaloissa.

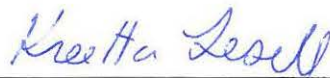
Seuraavaksi suurin löytöryhmä ovat kvartsi-iskokset, joita on yhteensä 13 kpl. Näiden lisäksi on yksi kvartsiesine ja yksi kvartsiydin. Kvartsi näyttää hyvälaatuiselta, sen väri vaihtelee valkoisesta läpinäkyvään. Löydöistä olleet kaksi pii-iskosta ovat molemmat materialtaan samantyyppistä pu-nertavaa piitä, toinen niistä on alueelta A ja toinen on alueen B multakerroksesta.

7. YHTEENVETO

Laukaan Kirkkorannan vuoden 2000 kaivauksilla saatiin tutkituksi molemmat Simo Vanhatalon vuoden 1999 koekaivauksilla määrittämät alueet. Koska kohde saatiin kokonaan tutkituksi tulevalle asuinalueella, Museoviraston puolesta ei ole estettä alueen rakentamiselle. Ainoa alue, missä asuinpaikkaa voisi vielä olla jäljellä on kaivausalueen A luoteispuolella olevan omakotitalon pihalla ja pihan ja pellon välisessä pensaikossa.

Maanviljely on hävittänyt Kirkkorannan asuinpaikan kerrostumia niin pahoin, ettei selkeitä kiinteitä rakenteita havaittu, asutuksen värjäämää likamaata havaittiin hyvin vähän, mutta löydöt osoittavat, että kyseessä on kivikautinen asuinpaikka. Asuinpaikalta saadut keramiikkalöydöt ajoittavat sen varhaiskampakeramiikan ja tyypillisen kampakeramiikan aikaiseksi. Tähän aikaan sopivat hyvin myös asuinpaikan kvartsi- ja piimateriaali.

13.3.2001 Helsingissä

FK Kreetta Lesell

LAUKAA KIRKKORANTA**MV-NEGATIIVILUETTELO f. 119305-119310**

Kuvannut Kreetta Lesell

f.

- 119305 Yleiskuva alueesta A. SE-NW.
- 119306 Yleiskuva alueesta B. NW-SE.
- 119307 Alue A, taso 1, lounaisosa. SW-NE.
- 119308 Alue A, taso 1, koillisosa. NE-SW.
- 119309 Alue A, taso1, lounaisosa laajennuksineen. S-N.
- 119310 Alue A, taso 2, mahdollinen liesi ruuduissa 693-694/504-505. W-E.

LAUKAA KIRKKORANTA**DIAPOSITIIVILUETTELO d. 45790-45797**

Kuvannut Kreetta Lesell

d.

- 45790 Yleiskuva alueesta A. SE-NW.
- 45791 Alue B, taso 2. NW-SE.
- 45792 Alue A, taso 1. NE-SW.
- 45793 Alueen A laajennus, taso 1. SW-NE.
- 45794 Alue A laajennuksineen tasossa 1. SSW-NNE.
- 45795 Alue a, taso 2. Kivet mahdollisesti liedestä. S-N.
- 45796 Kaivajat kaivamassa alueen A ensimmäistä kerrosta. E-W.
- 45797 Kaivajat kakkukahvilla.

LAUKAA KIRKKORANTA KARTTALUETTELO

Peruskarttaote 322107 Laukaa 1:20 000, s. 3.

Yleiskartta 1:2000, A3, piirtänyt Oili Räihälä, s. 11

Pinta- ja pohjavaaituskartta, 1:200, Alue A, A4, piirtänyt Oili Räihälä, s. 12

Pinta- ja pohjavaaituskartta, 1:100, Alue B, A4, piirtänyt Oili Räihälä, s. 13

Tasokartta alueelta A, 1:50, taso 0, ruudut x=688-704/498-512, A3, piirtänyt Oili Räihälä, s. 14

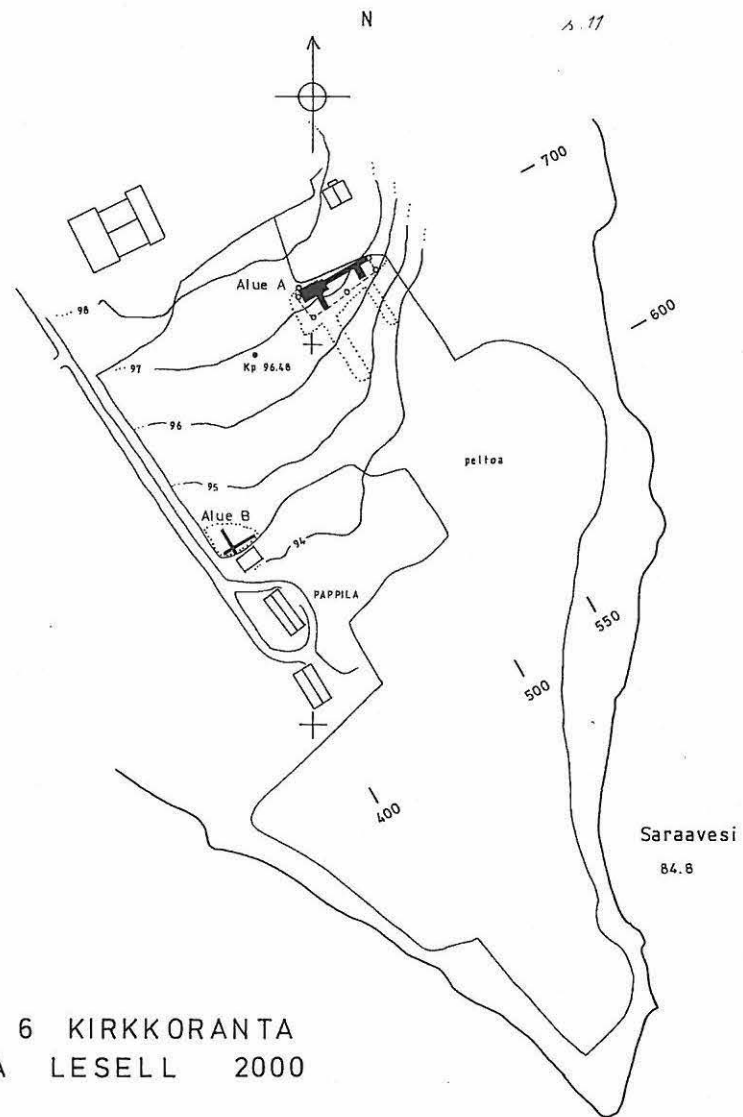
Tasokartta alueelta A, 1:50, taso 0, ruudut x=694-702/512-540, A3, piirtänyt Oili Räihälä, s. 15

Tasokartta alueelta A, 1:50, taso 1, ruudut x=688-704/498-512, A3, piirtänyt Oili Räihälä, s. 16

Tasokartta alueelta A, 1:50, taso 1, ruudut x=694-702/512-540, A3, piirtänyt Oili Räihälä, s. 17

Poikkileikkauskartta alueelta A, 1:25, linjalta 704/500-504, A4, piirtänyt Oili Räihälä, s. 18

Löytökartta alueelta A, 1:200, A4, piirtänyt Oili Räihälä, s. 19

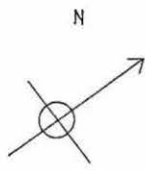
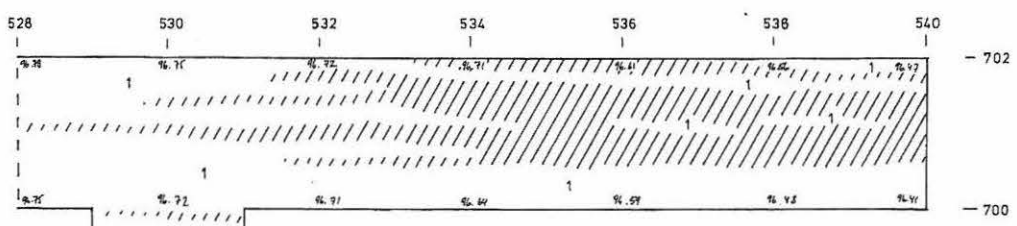
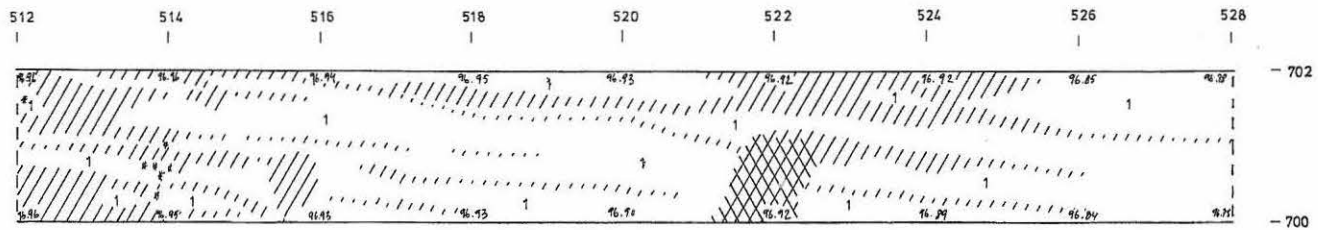

LAUKAA 6 KIRKKORANTA
KRETTA LESELL 2000

Yleiskartta 1:2000, karttapohjana käytetty
kaavakarftaa.

Piirt. Oili Räihälä

- Suojellun muinaisjäännöksen rajat
- Kaivettu alue
- Koneellisesti kuorittu alue

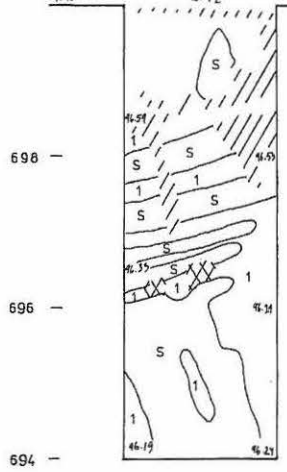
LAUKAA 6 KIRKKORANTA
KREETTA LESELL 2000

Tasokartta alueelta A, x 694 - 702 / y 512 - 540,
faso 0.

MK 1:50 2m

Piirt. Olli Raihä

- 1 hiekka
- S savi
- /// aurasjälkiä
- ⊗ ruskeaa likamaata

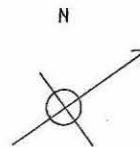
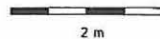

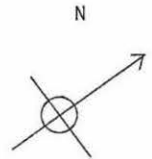
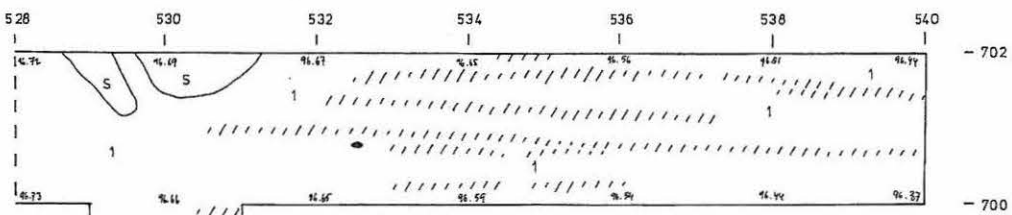
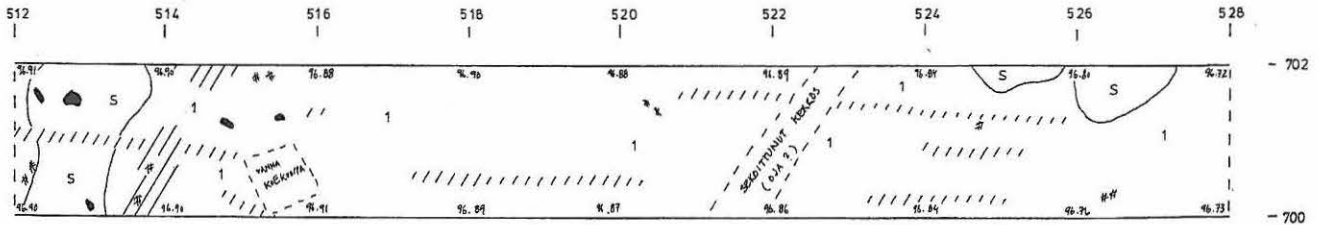
LAUKAA 6 KIRKKORANTA
 KREETTA LESELL 2000

Tasokartta alueelta A, x688-704/y498-512, taso 1.

MK 1:50

Piirt. Oili Raihä

LAUKAA 6 KIRKKORANTA
KREETTA LESELL 2000

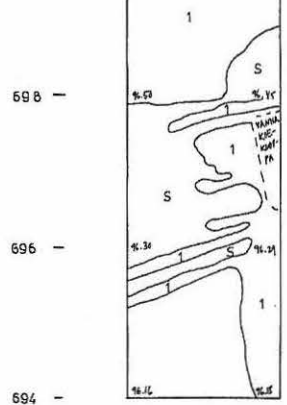
Tasokartta alueelta A, x694-702/y512-540,
taso 1.

MK 1:50

Piirt. Olli Räihälä

- 1 hiekka
- S savi
- /// aurausjälkiä
- kivi

LAUKAA 6 KIRKKORANTA KREETTA LESELL 2000

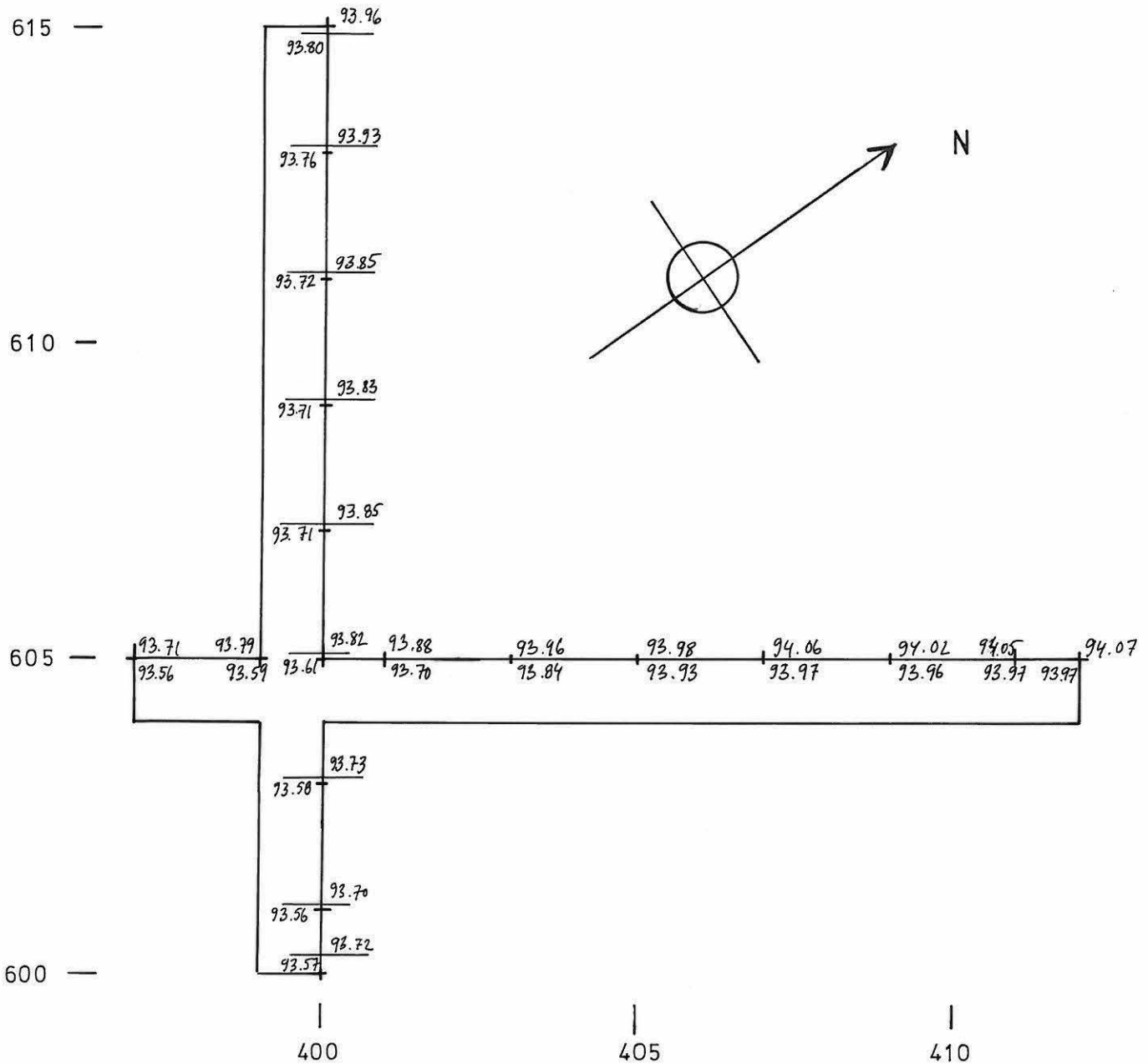
piirt. Oili Räihälä

Pinta- ja pohjavaaituskartta, alue B.

MK 1:100

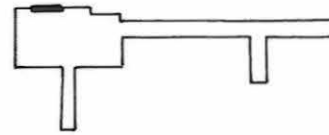
2 m

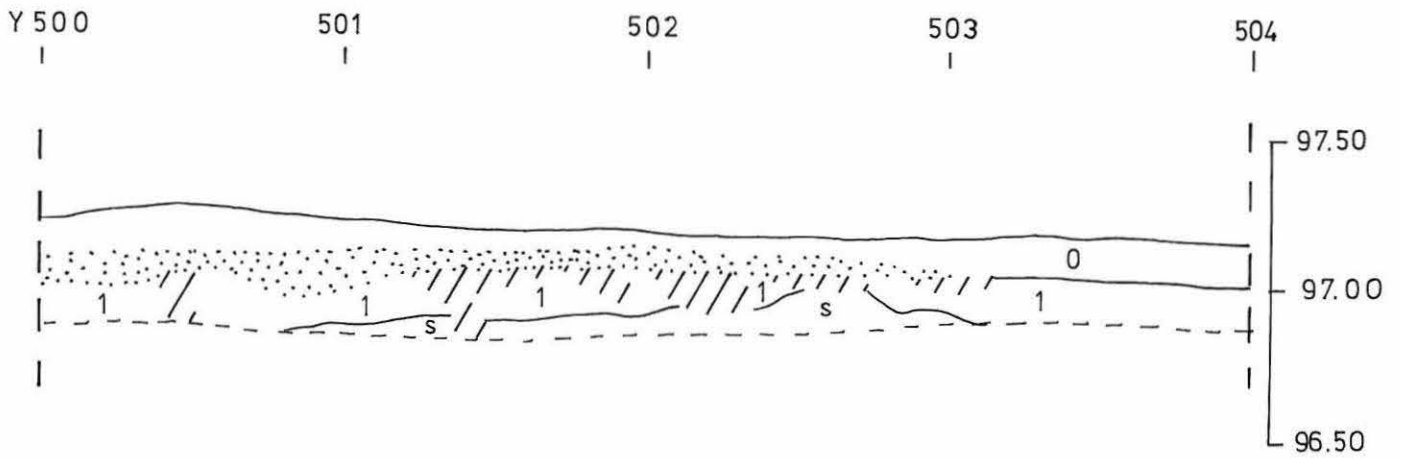
LAUKAA 6 KIRKKORANTA
KREETTA LESELL 2000

Poikkileikkauskartta alueelta A, sen
lounaisseinämästä, linjalta 704/500-504.

MK 1:25

Piirt. Oili Räihälä

- 0 peltomulta
- 1 hiekka
- s savi
- peltomullan ja hiekan vaihtumiskerros
- /// aurasjälkiä

f 119305

Yleiskuva alueesta A. SE → NW.

f 119306

Yleiskuva alueesta B. SE → NW - SE.

f 119307

Alue A, taso 7, Loumaisosa.
SW-NE.

f 119309

Alue A, taso 7
Loumaisosa laajan-
nuksineen. S-N.

f 119308

Alue A, taso 1, koillisosa.
NE-SW.

f 119310

Alue A, taso 2,
runkuissa 693 -
694/504-505.
W-E.
Mahdollinen
liesi.